

• Stiftet 1885 •

Partipolitisk undersøkelse: Autonome våpen

NORGES FREDSLAG 2018

Innholdsfortegnelse

Bakgrunnen for undersøkelsen.....	2
Norsk kontekst.....	2
Spørsmål stilt i undersøkelsen.....	4
Mottatte svar på undersøkelsen.....	5
Rødt.....	5
Sosialistisk Venstreparti.....	6
Arbeiderpartiet.....	7
Miljøpartiet De Grønne.....	8
Venstre.....	9
Høyre.....	10
Fremskrittspartiet.....	11
Grafisk fremstilling av svar.....	12

Bakgrunnen for undersøkelsen

I 2013 stod Mr. Christof Heyns, FNs daværende spesialrapportør for utenomrettslige og vilkårlige henrettelser, på talerstolen i FNs Menneskerettighetsråd og advarte om utviklingen av 'Lethal Autonomous Robotics'; våpensystem som «[...] once activated, can select and engage targets without further human intervention¹». I november samme år besluttet statspartene tilsluttet 'FNs konvensjon for forbud mot eller begrensning av visse konvensjonelle våpentyper med særlig stor skadevirkning', også kjent som FNs Våpenkonvensjon, å møtes til et uformelt ekspertmøte i 2014 «[...] to discuss the questions related to emerging technologies in the area of lethal autonomous weapons systems (LAWS)». De første årene var ekspertmøtene uformelle, men fra 2016 har møtene vært formelle Ekspertgruppesesjoner (GGE). Det betyr at statspartene skal møte med relevante eksperter i sine delegasjoner hvilke skal gjøre de i stand til å diskutere ulike tekniske løsninger.

Norsk kontekst

Etter at FNs Våpenkonvensjon startet formelle ekspertgruppesesjoner i 2016 uttalte en enstemmig norsk utenriks- og forsvarskomite seg om veivalg i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk hva angår våpensystemer med økende grad av autonomi.

I Innstilling 439 S (2016–2017)² fra utenriks- og forsvarskomiteen, til Stortingsmelding 36 (2016-2017) står det:

«K o m i t e e n vil understreke at den norske innsatsen for fred og forsoning forutsetter at våre ansvarlige myndigheter makter å ta selvstendig initiativ, utvise dristighet og akseptere risiko.

K o m i t e e n viser til at verden er inne i en teknologisk evolusjon som må forventes også å ha store konsekvenser for internasjonal sikkerhetspolitikk, inkludert vårt eget forsvar og trusselbilder vi vil måtte håndtere. Autonome våpen, cyber, posisjoneringsteknologi, nye materialer og biologiske og medisinske gjennombrudd vil som i tidligere industrielle revolusjoner også sterkt påvirke krigers og konflikters gang. Slike nye våpen kan bli tatt i bruk også av ikkestatlige aktører. For et land som Norge har denne utviklingen både forsvars- og nedrustningspolitiske konsekvenser.

---

¹ Heyns, C. (2013), "Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions". The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session23/A-HRC-23-47_en.pdf [Lesedato 06.04.2019]

² Utenriks- og forsvarskomiteen (2017), *Innst. 439 S (2016–2017) Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen*. <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/innstillinger/stortinget/2016-2017/inns-201617-439s.pdf> [Lesedato 06.04.19]

K o m i t e e n mener Norge må utvikle sin egen kompetanse og ta nødvendige internasjonale initiativ for å regulere utvikling og bruk av hel- og halvautonome våpensystemer og annen ny teknologi som kan utfordre grunnleggende prinsipper i krigens folkerett."

I juni 2018 stilte Knut Arild Hareide (KRF) et oppfølgende skriftlig spørsmål til utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide³:

Spørsmål

Utviklingen av hel- og halvautonome våpensystemer utfordrer grunnleggende prinsipper i krigens folkerett. Hva gjør regjeringen for å bidra til å utvikle nye politiske og juridiske reguleringer for å sikre meningsfull menneskelig kontroll over denne type våpen?

Begrunnelse

I Innst. 439 S (2016–2017) fra utenriks- og forsvarskomiteen, til Stortingsmelding 36 (2016–2017) står det:

"Komiteen mener Norge må utvikle sin egen kompetanse og ta nødvendige internasjonale initiativ for å regulere utvikling og bruk av hel- og halvautonome våpensystemer og annen ny teknologi som kan utfordre grunnleggende prinsipper i krigens folkerett."

De siste årene har den raske teknologiske utviklingen av ubemannet militærteknologi endret moderne krigføring dramatisk. Autonome våpen, som vil kunne identifisere og angripe mål uten at mennesker har meningsfull kontroll over beslutningsprosessen eller handlingen, bringer nye humanitære og juridiske utfordringer. Et spørsmål er hvem som vil være ansvarlig for et drap besluttet og utført av en maskin.

Dersom vi tillater at maskiner får ta avgjørelser om hvem som får leve og dø, krysser vi også en grunnleggende moralsk og etisk grense. Krigens folkerett adresserer oss mennesker. Det handler om distinksjon, militær nødvendighet og om proporsjonalitet, men det handler også om å anerkjenne verdien av det livet du er i ferd med å ta.

Det er også grunn til å frykte, som rapporten fra FN sin spesialrapportør påpekte i 2013, at autonome våpen vil kunne senke terskelen for å gå til væpnet angrep. Rapporten advarte også mot at slike våpen kan bli brukt av stater til å undertrykke innenlandske fiender og "å terrorisere befolkningen som helhet." Videre påpeker spesialrapportøren at autonome våpen vil kunne bli brukt av ikke-statlige aktører som kriminelle kartell og terroristgrupper.

KrF mener det haster å få til internasjonal enighet om å regulere utvikling og bruk av autonome våpen. Det pågår nå en diskusjon i FN-konvensjonen om inhumane våpen (CCW), om definisjon og regulering av autonom våpenteknologi. To formelle Ekspertgruppe-møter har blitt avholdt i CCW siden desember 2017, og et tredje møte er planlagt i august 2018. Så langt har 24 stater CCW tatt til ordet for at den beste løsningen er å forby utvikling og bruk av denne type våpen.

FNs Generalsekretær la i mai frem FN's nye nedrustningsagenda: "Securing our common future, an agenda for disarmament", som også tar opp problemstillingene knyttet til autonome våpen. Gueterres uttalte at mennesket alltid må ha kontroll over denne type våpen, og at eksisterende internasjonal rett på feltet er utilstrekkelig.

For å få på plass nye juridiske rammer, er man avhengige av å få på plass en felles forståelse av hva som skal reguleres. Definisjonsutfordringen vil derfor være hovedsaken på neste CCW-møte om autonome våpen i august 2018. Viktige spørsmål vil være hvilke funksjoner i et våpensystem, om noen, bør kunne utføres autonomt og hvordan kan man definere "meningsfull menneskelig kontroll" over våpensystemer. Så langt kan vi ikke se at Norge har tatt klar stilling i debatten.

---

³ Knut Arild Hareide (2018), *Dokument nr. 15:1900 (2017-2018): Skriftlig spørsmål fra Knut Arild Hareide (KrF) til utenriksministeren*. <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=72809> [Lesedato 06.04.19]

Regjeringen bør bidra aktivt og konstruktivt til arbeidet i CCW for å forby utvikling og bruk av autonome våpensystemer, ved å fremme egne forslag, eller støtte andre lands forslag som sikrer meningsfull menneskelig kontroll. Dette inkluderer også å bidra aktivt til å oppnå enighet om anvendbare definisjoner.

Svar Ine M. Eriksen Søreide:

Ny våpenteknologi fører med seg nye dilemmaer selv om gjeldende regler i internasjonal humanitærrett også gjelder fullt ut for den nye teknologien. Utfordringen er hvordan reglene anvendes på nye våpen eller krigføringmetoder, og hvor grensenene trekkes for hva slags våpenteknologi som kan brukes i tråd med reglene.

En ny utfordring er utviklingen innenfor våpenteknologi som introduserer større grad av automatikk eller 'robotisering', og etter hvert potensielt fullt ut autonome våpen. Blant de spørsmålene vi står overfor, er om man vil ha tilstrekkelig kontroll over slike våpen til å kunne sikre overholdelse av folkerettens regler, inkludert humanitærrettens krav om at angrep kun blir rettet mot lovlige mål, og ikke mot sivile eller andre som har krav på beskyttelse.

Norge er derfor blant de stater som er skeptiske til hvorvidt det er mulig å utvikle fullt ut autonom våpenteknologi som vil kunne operere innenfor folkerettens rammer. Vårt utgangspunkt er at alle våpentyper som ikke kan anvendes i tråd med humanitærretten, må anses som forbudte.

Norge støttet vedtaket på tilsynskonferansen i 2016 om å etablere en permanent ekspertgruppe om dødelige autonome våpensystemer (Lethal Autonomous Weapons Systems, LAWS) innenfor konvensjonen om visse Konvensjonelle Våpen (CCW). Den kan bidra til å legge grunnleggende føringer for den videre diskusjonen. Hittil har det vært holdt to møteserier. Det er ikke internasjonal enighet om hvordan begrepet autonome våpen skal defineres. Ekspertgruppemøtet i april viste likevel at det er økende enighet om at man må beholde menneskelig kontroll over et våpensystems kritiske funksjoner, og at dette må være sentralt ved utformingen av en definisjon. Dette er i tråd med norske synspunkter. Samtidig er det ulike syn på hva 'menneskelig kontroll' og 'kritiske funksjoner' betyr i praksis. Dette er en sentral diskusjon der det er viktig å komme fram til løsninger som sikrer full gjennomføring av humanitærrettens regler.

Etter en periode med liten fremdrift i diskusjonen om regulering av autonome våpen er det nå tegn til ny dynamikk i prosessen etter at Tyskland og Frankrike nylig fremmet forslag om å vedta en politisk erklæring om retningslinjer for hvordan stater skal forholde seg til utviklingen av slike våpen.

En slik politisk erklæring vil være et mulig kompromiss mellom de land som ønsker et rettslig bindende instrument, og land som ikke ønsker noen form for regulering. Sistnevnte land peker på at det i første rekke er behov for gode nasjonale vurderinger av våpens lovliggheit forut for anskaffelse og produksjon (også kalt artikkel 36-prosesser, ref. kravet om å foreta slike vurderinger i Tilleggsprotokoll I til Genèvekonvensjonene artikkel 36). Norge støtter erfaringsutveksling og informasjonsdeling på dette området.

Norge vil ta en aktiv rolle i diskusjonen om fullt ut autonome våpen, både i og utenfor CCW, for å sikre at grunnleggende prinsipper om menneskelig kontroll og etterlevelse av humanitærrettens bestemmelser legges til grunn. Regjeringen viderefører Norges langvarige pådriverrolle innenfor humanitærretten.

Spørsmål stilt i undersøkelsen

Høsten 2018 foretok Norges Fredslag en partipolitisk undersøkelse om autonome våpen for å kartlegge om partiene har vedtatt politikk på dette området, samt hvordan de stiller seg til et forbud mot autonome våpensystemer. Norges Fredslag er medlem av den internasjonale

Campaign to Stop Killer Robots⁴ som har finansiert denne undersøkelsen. Tre spørsmål ble stilt i undersøkelsen⁵:

1. Hva er ditt partis vedtatte politikk på området?
2. Hva er partiets syn på et eventuelt internasjonalt forbud mot autonome våpen?
3. Dersom partiet ønsker et forbud, hvordan vil dere å jobbe for dette fremover?
Dersom partiet ikke ønsker et forbud, hvordan ønsker dere å regulere bruken av autonome våpen?

Mottatte svar på undersøkelsen

Rødt

19. oktober 2018

v/Marianne Gulli

Leder Internasjonalt utvalg

1. Hva er ditt partis vedtatte politikk på området?

«Vi har ingen vedtatt politikk som går spesifikt på autonome våpen. Til gjengjeld har vi en tydelig politikk for en internasjonal rettsorden som ivaretar folkeretten og grunnleggende menneskerettigheter. Vi har gått hardt ut mot det misbruket av FN Norge har vært med på gjennom deltakelse i folkerettsstridige kriger de siste 20 årene, og vi motstandere av NATO. Vi har også en tydelig politikk for et sterk og uavhengig verneplikts basert nasjonalt forsvar.

Hva våpen angår så har vi markert oss tydelig for atomvåpenforbudet, er motstandere av utvikling av krigsvåpen og eksport av våpen til bruk i aggresjonskriger og undertrykking verden over, og mener vi har et selvstendig og globalt ansvar for å jobbe for nedrustning og demilitarisering.

---

⁴ <https://www.stopkillerrobots.org/> [Lesedato 26.04.19]

⁵ Stortingspartier som ikke har svart på undersøkelsen er Senterpartiet og Kristelig Folkeparti.

Med det som bakteppe, og med det forbehold at vi ikke har demokratisk vedtatt politikk på dette tema, si at vi er motstandere av utvikling og bruk av autonome våpen.»

2. Hva er partiets syn på et eventuelt internasjonalt forbud mot autonome våpen?

«Med samme bakteppe og forbeholdet som tidligere nevnt, vil vi i utgangspunktet støtte et slikt forbud, som bør skje gjennom FN.»

3. Dersom partiet ønsker et forbud, hvordan vil dere å jobbe for dette fremover?
Dersom partiet ikke ønsker et forbud, hvordan ønsker dere å regulere bruken av autonome våpen?

«Med samme forbehold, via stortingets talerstol og i samarbeid med den organiserte fredsbevegelsen og grasrotbevegelsen i Norge.»

Sosialistisk Venstreparti

11. mars 2019

v/Idunn Myklebust

Politisk rådgiver

SVs Stortingsgruppe

1. Hva er ditt partis vedtatte politikk på området?

«SV har ikke vedtatt spesifikk politikk om autonome våpen. SV er opptatt av god kontroll med våpenindustri og våpeneksport, og har vært pådrivere for at Norge skal arbeide med våpenkontroll i internasjonale fora.»

2. Hva er partiets syn på et eventuelt internasjonalt forbud mot autonome våpen?

«De utfordrer grunnleggende prinsipper i humanitærretten og folkeretten. Drapsroboter skaper enorme etiske, moralske og juridiske utfordringer. Det er å krysse en prinsipiell grense å tillate maskiner selvstendig å ta beslutningen om å drepe. Vi mener det alltid må ligge sterk menneskelig kontroll bak beslutningen om å bruke dødelig makt. Det er et viktig prinsipp at en

handlende aktør som er juridisk ansvarlig skal kunne stilles til ansvar for bruk av våpen. SV mener derfor det er nødvendig å forby drapsroboter.

Den teknologiske utviklingen går svært raskt, og SV er bekymret for at arbeidet med å regulere autonome våpen ikke går raskt nok. Det er nå nødvendig å få etablert et forbud før land rundt omkring i verden allerede har etablert drapsroboter som en del av sitt forsvar. Vi er også bekymret for utbredelsen og irregulær eller paramilitær bruk av drapsroboter, og at drapsroboter kan bli brukt til terrorisme, organisert kriminalitet eller paramilitære operasjoner.»

3. Dersom partiet ønsker et forbud, hvordan vil dere å jobbe for dette fremover?
Dersom partiet ikke ønsker et forbud, hvordan ønsker dere å regulere bruken av autonome våpen?

«SV ønsker å utvikle vår egen politikk på dette framover, og vil delta i arbeidet for et globalt forbud mot autonome våpen hvis vi kommer i regjering.»

Arbeiderpartiet

24 oktober 2018

v/Eivind Vad Petersson

Politisk rådgiver, utenriks og forsvar

Arbeiderpartiets stortingsgruppe

«Dette er et tema vi i Arbeiderpartiet er veldig opptatt av – i vårt partiprogram står det forholdsvis mye om autonome våpen (også tatt i betraktning at våre partiprogram er mer kortfattede enn mange andre partiers):

Verden er inne i en teknologisk revolusjon som må forventes å ha store konsekvenser for internasjonal sikkerhetspolitikk. Det vil også påvirke vårt eget forsvar og trusselbilder vi vil måtte håndtere. Autonome våpen, cyberteknologi, posisjoneringsteknologi, nye materialer og biologiske og medisinske gjennombrudd vil som i tidligere industrielle revolusjoner også sterkt forandre måten kriger og konflikter utføres på. Slike nye våpen kan bli tatt i bruk også av ikke-statlige aktører. For et land som Norge har dette både forsvars- og nedrustningspolitiske konsekvenser. Arbeiderpartiet vil ta initiativ til tettere internasjonalt samarbeid for å bidra til et sterkere regelverk på dette området.

[...]

[Arbeiderpartiet vil:]

Ta på alvor en teknologisk utvikling der autonome våpensystemer får en stadig mer fremtredende plass

[...]

Bringe det internasjonale våpenkontroll- og nedrustningsarbeidet videre, og ta nødvendige initiativ for å regulere utvikling og bruk av hel- og halvautonome våpensystemer og annen ny teknologi som kan utfordre grunnleggende prinsipper i krigens folkerett

Komitéinnstillingen dere siterer var det Arbeiderpartiet som formulerte (og de andre partiene sluttet seg til).

Vi har så absolutt planer om å jobbe videre med denne tematikken og vil gjerne få til et møte for å diskutere nærmere med dere hvordan Norge kan ta initiativ og få framgang i den internasjonale prosessen på dette området.»

Miljøpartiet De Grønne

19. oktober 2018

v/Kristina Klufnerud

Gruppesekretær

Miljøpartiet De Grønne

1. Hva er ditt partis vedtatte politikk på området?

«Miljøpartiet De Grønne vedtok på landsmøtet i 2014 at Norge må jobbe for et internasjonalt forbud mot autonome våpensystemer. MDG krever at Norge lever opp til sitt rykte som en fredsnasjon, igjen går foran som et godt eksempel og jobber for et forbud mot autonome våpensystemer.»

2. Hva er partiets syn på et eventuelt internasjonalt forbud mot autonome våpen?

«Miljøpartiet de grønne vil stille seg positive til et slikt forbud.»

3. Dersom partiet ønsker et forbud, hvordan vil dere å jobbe for dette fremover?
Dersom partiet ikke ønsker et forbud, hvordan ønsker dere å regulere bruken av autonome våpen?

«MDG vil støtte et mål om at et internasjonalt forbud mot autonome våpen skal være retningsgivende for det arbeidet Norge gjør i FN og i utenrikspolitikken. I diskusjonen i FN-konvensjonen om inhumane våpen (CCW) om definisjon og regulering av autonom våpenteknologi, bør Norge foreslå å forby utvikling og bruk av autonome våpensystemer. MDG vil støtte forslag om dette i Stortinget og fremme egne forslag om det er nødvendig.»

Venstre

19. oktober 2018

v/Håvard Sandvik

Seniorrådgiver Utenriks, forsvar og finans

1. Hva er ditt partis vedtatte politikk på området?

«Venstre har alltid vært en pådriver til internasjonalt samarbeid på nedrustningsfeltet. Utviklingen av helautonome våpensystem kan utfordre dagens internasjonale rammeverk, særlig Våpenkonvensjonen. Venstre er opptatt av at Norge skal være en aktiv pådriver til nedrustning og samarbeid om internasjonale avtaler som Våpenkonvensjonen. Det gjelder også når det kommer til helautonome våpensystem.»

2. Hva er partiets syn på et eventuelt internasjonalt forbud mot autonome våpen?

«Venstres utgangspunkt er at alle våpen som er i strid med humanitærretten, i utgangspunktet er forbudt under internasjonalt regelverk. Dette vil også gjelde i tilfeller der helautonome våpen viser seg å bryte med humanitærretten.»

3. Dersom partiet ønsker et forbud, hvordan vil dere å jobbe for dette fremover?
Dersom partiet ikke ønsker et forbud, hvordan ønsker dere å regulere bruken av autonome våpen?

«Venstre er opptatt av at våpen som bryter humanitærretten skal betraktes som ulovlige, uavhengig av hvilken teknologi som ligger bak. Vårt utgangspunkt er at dette best håndteres

innenfor rammeverket av Våpenkonvensjonen og andre bestående internasjonale avtaler, hvor vi mener Norge må fortsette å være en pådriver.»

Høyre

7. mars 2019

v/Eirik Sætre

Forsvarspolitisk rådgiver

Høyres stortingsgruppe

«Høyre erkjenner temaets økende relevans og potensielt omfattende implikasjoner, eksempelvis for krigens folkerett. Høyre mener disse implikasjonene bør belyses. Høyre mener det bør etableres reguleringer med så bred internasjonal tilslutning som mulig.

Herunder må det vurderes hvorvidt slike reguleringer skal være rettslig bindende.

Et mulig internasjonalt kompromiss mellom land som ønsker et rettslig bindende instrument og land som ikke ønsker noen form for regulering, kan være en politisk erklæring. Sistnevnte land peker på at det i første rekke er behov for gode nasjonale vurderinger av våpens lovlighet forut for anskaffelse og produksjon (også kalt artikkel 36-prosesser, ref. kravet om å foreta slike vurderinger i Tilleggsprotokoll I til Genèvekonvensjonene artikkel 36). Høyre støtter erfaringsutveksling og informasjonsdeling på dette området. Høyre vil at Norge tar en aktiv rolle i diskusjonen om fullt ut autonome våpen, både i og utenfor CCW, for å sikre at grunnleggende prinsipper om menneskelig kontroll og etterlevelse av humanitærrettens bestemmelser legges til grunn. Høyre ønsker å videreføre Norges langvarige pådriverrolle innen humanitærretten.

Med utviklingen av autonome våpensystemer følger prinsipielle og moralske dilemmaer omkring krig og væpnet konflikt. Slike dilemmaer bør utforskes grundig. Konklusjoner om begrensninger eller forbud er ikke gitt på forhånd. Autonom våpenteknologi kan også gi muligheter som bør utforskes og utnyttes.

Autonom, defensiv våpenteknologi kan eksempelvis muliggjøre tapsreduksjoner som ikke kan realiseres med ikke-autonome våpensystemer. Autonom våpenteknologi vil med andre ord kunne redusere tap av liv i krig og konflikt, hvilket uomtvistelig er et gode. Teknologiske muligheter bør derfor også belyses som del av debatten.

Høyre stiller seg skeptisk til muligheten for å utvikle fullt ut autonom våpenteknologi som vil kunne operere innenfor folkerettens rammer. Vårt utgangspunkt er at alle våpentyper som ikke kan anvendes i tråd med humanitærretten, må anses som forbudte. Høyre ønsker internasjonale reguleringer med bred tilslutning.»

Fremskrittspartiet

13. november 2018

v/Hildegunn Stensvold Hansen

Politisk rådgiver

Utenriks- og forsvarsfraksjonen

1. Hva er ditt partis vedtatte politikk på området?

«Vi ligger på regjeringens linje.»

2. Hva er partiets syn på et eventuelt internasjonalt forbud mot autonome våpen?

«Alle våpentyper som ikke kan anvendes i tråd med humanitærretten, må anses som forbudte.»

3. Dersom partiet ønsker et forbud, hvordan vil dere å jobbe for dette fremover?
Dersom partiet ikke ønsker et forbud, hvordan ønsker dere å regulere bruken av autonome våpen?

«Vi vil jobbe i internasjonale fora for at humanitærretten står sterkt og etterleves, samt å sikre det grunnleggende prinsippet om menneskelig kontroll over et våpensystems kritiske funksjoner.»

Grafisk fremstilling av svar

